

Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga tunnistatakse kehtetuks vanglas kasutuses olev valveleht ja muudetakse sellega seotud sätteid. Määrusega muudetakse relvadega seonduvaid toiminguid ning täpsustatakse teisi vangla sisemist töökorraldust reguleerivaid norme.

Kuna 01.04.2024 jõustunud vangistusseaduse muudatustest tulenevalt ei avata enam alates 01.06.2024 vanglasse saabujale isiklikku toimikut, muudetakse määruses „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ sätteid, mis reguleerivad kinnipeetava saatmisel isikliku toimiku kaasapanemist. Lisaks sellele muudetakse isikliku toimiku õiendi allkirjastamise regulatsiooni.

Määrusega muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) justiitsministri 5. septembri 2011. a määrus nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ avaldamismärkega RT I, 06.02.2024, 3;
- 2) justiitsministri 22. aprilli 2013. a määrus nr 13 „Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamine“ avaldamismärkega RT I, 22.06.2024, 17;
- 3) justiitsministri 20. veebruari 2019. a määrus nr 3 „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ avaldamismärkega RT I, 22.06.2024, 19;
- 4) justiitsministri 12. augusti 2010. a määrus nr 28 „Kinnipeetava tingimisi enne tähtaega vabastamise materjalide ettevalmistamise kord“ avaldamismärkega RT I, 25.04.2018, 11.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi vanglate osakonna nõunik Helina Kasvandik (Helina.Kasvandik@just.ee, 5817 5494). Eelnõu on keeleliselt toimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (mari.koik@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb neljast paragrahvist. Paragrahvis 1 muudetakse määruse „Järelevalve korraldus vanglas“ (edaspidi *JKV*) punkte, mis reguleerivad vangla sisemist töökorraldust ning mille muutmine aitab kaasa vangla töökorralduse parandamisele. Paragrahvis 2 tunnistatakse kehtetuks säte, mille alusel saab teatud juhul maksta vanglaametnikele kõrgendatud põhipalka. Paragrahvis 3 muudetakse määruse „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ punkte, mis on seotud isikliku toimiku saatmise ning selle peale paigutatava õiendiga. Ühtlasi täpsustatakse määruse lisasid. Paragrahvis 4 viiakse määruse „Kinnipeetava tingimisi enne tähtaega vabastamise materjalide ettevalmistamise kord“ säte vastavusse vangistusseadusega.

Eelnõu § 1 punkti 1 muudatuse kohaselt peab edaspidi peavalvekeskuses alati viibima vähemalt üks vanglateenistuse ametnik, mitte vanglaametnik. Vanglaametniku mõiste on sätestatud vangistusseaduse (VangS) §-s 111. Vanglateenistuse ametnik hõlmab laiemalt kolme vangla ametnikke, kriminaalhoolduse ametnikke kui ka Justiitsministeeriumi vanglate osakonna ametnikke. Vanglate osakonna põhimääruse § 5¹ kohaselt kuuluvad vanglateenistusse vanglate valdkonda juhtiva asekancleri ja vanglate osakonna talituste koosseisu kuuluvad ametikohad. Vanglateenistuse ametnik ei pruugi olla alati samal ajal vanglaametnik, kuna vanglaametniku määratlus on toodud VangS §-s 111. Vanglaametnik on samas alati vanglateenistuse ametnik. Kuna spetsialistid, kes peavalvekeskuses viibivad, ei pruugi olla alati vanglaametnikud VangS § 111 mõttes, vaid vanglateenistuse ametnikud, on põhjendatud teha määruses vastav muudatus.

Eelnõu § 1 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks määruse § 11, mis reguleerib valvelehtede täitmist. Määruse kohaselt on valveleht dokument, kuhu kantakse valvepiirkonda iseloomustavad andmed ja toimikonna vahetuse jooksul aset leidnud sündmused. Valveleht ei ole praegusel ajal enam kasutusel kui eraldiseisev infoallikas, vaid see üksnes dubleerib elektrooniliselt kättesaadavat infot. Nt vahetuse jooksul toimunud sündmused on kättesaadavad videosalvestistelt ning vangiregistrist. Kuna vanglateenistus liigub tervikuna paberivaba halduse suunas ning vanglates on võimalik saada andmed kätte elektroonilisel kujul, ei ole valvelehtede täitmine enam vajalik.

Kui varem fikseerisid alaliselt valveruumis või muus hoiuruumis asuva gaasipihusti ja teleskoopnuia üleandja ja vastuvõtja nende väljastamise ja vastuvõtmise toimkonna vahetumisel valvelehel, siis edaspidi tuleb teha seda elektrooniliselt või kui see pole võimalik, siis tuleb teha kanne valveplaani teise osasse. Vanglatel on vaja ülevaadet teenistusrelvadest, erivahenditest ja ohjeldusmeetmetest ning sellest, kellele relvad ja vahendid on väljastatud. Suurem osa vanglateenistuse relvade väljastamisi ja tagastamisi registreeritakse elektrooniliselt. Olukorras, kus mõnes piirkonnas ei ole elektrooniline registreerimine võimalik, on kõige eesmärgipärasem märkida üleandmine ja vastuvõtmine sisevalveplaani teises osas, kus on kirjas kogu ülevaade valvepiirkondades toimuva kohta. Olemasolevaid valvelehti säilitatakse seitse aastat arhiivihoidlas. Nimetatud muudatusi reguleerivad eelnõu § 1 punktid 2, 6, 18, 23, 25 ja 26.

Eelnõu § 1 punktid 4 ja 5 loovad võimaluse muuta määruse § 12 lõike 1 punktis 5 sätestatud sisevalvepiirkonnas tehtavate ringkäikude sagedust ja lõikes 2 sätestatud kontrolli läbiviimise korda eeldusel, et see ei ohusta vangla julgeolekut. Otsus erisuse tegemiseks peab olema kirjalikult põhjendatud ning Justiitsministeeriumi vanglate valdkonda juhtiva asekancleri kooskõlastusega. Kõrvalekaldumine saab toimuda üksnes väga erandlikul juhul ning kindla ajaperioodi määratlemisel. Selliseks juhuks võib olla näiteks uute praktikate piloteerimine või muu erakordne sündmus, mille tõttu ei ole võimalik sätestatud nõudeid igakülgsest täita.

Eelnõu § 1 punktid 7 ja 9 annavad edaspidi võimaluse direktoril määrata teatud otsuste tegemine enda määratud isikule. Edaspidi on võimalik direktoril määrata ametnik, kellel on samuti õigus otsustada pikaajalise sissepääsuloa väljastamise ja vanglavälise saatmise puhul korralduse andmise üle. Arvestades vanglate töökorraldust ning võimalust muuta seda sujuvamaks, on selline pädevuse laiendamine eesmärgipärane.

Eelnõu § 1 punktiga 8 asendatakse määruse paragrahvides, mis sisaldavad „alalist sissepääsuluba“, sõna „alaline“ sõnaga „pikaajaline“. Kuna „alaline sissepääsuluba“ viitab püsivale kehtivusele, kuid vanglates on määratud alalistele lubadele ühe aasta pikkune tähtaeg, on põhjendatud nimetada „alaline sissepääsuluba“ ümber „pikaajaliseks sissepääsuloaks“.

Eelnõu § 1 punktiga 10 sõnastatakse ümber säte, mis reguleerib isikule saatja määramist vanglas. Praegu kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb igale isikule, kes ei ole Justiitsministeeriumi ametnik või vanglateenistuja, määrata sihtkohta jõudmiseks saatja, kui isik võib puutuda vangla territooriumil sihtkohta liikumisel kokku kinnipeetavaga. Kuna vangla ei saa alati tagada, et sihtkohta jõudmise teekonnal ei kohtuta ühegi kinnipeetavaga, ei ole sellise sõnastusega norm alati täidetav. Muudatuse tulemusena ei sõltu saatja määramine sellest, kas isik võib teekonnal sihtkohta kohata kinnipeetavat või mitte, kuid saatja määramata jätmine sõltub endiselt isiku nõusolekust. Nõusolek antakse suulises vormis. Nõusoleku andmisel on vanglal kohustus informeerida isikut kinnipeetavaga kokku puutumise võimalusest.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täpsustatakse sätet, mis reguleerib isikute ringi, kellele võib direktor või tema määratud ametnik anda loa võtta vanglasse kaasa tehniline vahend. Sätet täpsustatakse ja täiendatakse isikute ringiga, kes täidavad alaliselt vanglas tööülesandeid, kuid ei ole töösuhtes otse vanglaga. Nimetatud isikutele annab tehnilise vahendi vanglasse toomise loa direktor või tema määratud ametnik. Muudatus ei anna isikule õigust tehnilise vahendi vanglasse kaasavõtmise võimalust nõuda.

Eelnõu § 1 punktid 12, 17, 19, 20, 21, 22 ja 24 reguleerivad relvadega ümberkäimist vangla territooriumil ja selleks vajaliku loa olemasolul elukohas ning relvaruumide ja relvakappide kontrollimise korda. Kui vanglateenistuse või muu asutuse ametnikul ei ole vaja vanglasse relvaga siseneda, võib ta teenistusülesannete täitmiseks kasutatava või isikliku tulirelva ja laskemoona anda hoiule selleks ettenähtud hoiukohta vangla pääslas. Praeguse regulatsiooni kohaselt tuleb ametnikul, kes ei ole politseiameetnik, paigutada tulirelv ja eraldatud salves paiknev laskemoon pääslas töötava vanglaametniku antud lukustatavasse laekasse. Olukorras, kus ametnik siseneb vanglasse läbi autolüüsi, ei ole alati mõistlik kohustada teda sisenema vanglasse, et paigutada

tulirelv ja laskemoon selleks ettenähtud laekasse. Määruse muudatuse kohaselt saab vanglateenistuse ametnik paigutada edaspidi teenistusrelva ja laskemoona autolüüsis asuvasse relvakappi, mis tagab sujuvama töökorralduse. Ametnik, kes ei tegele kinnipeetava väljapoole vanglat saatmisega, paigutab need endiselt lukustatavasse laekasse.

Vanglateenistuse ametnik, kellele on antud luba hoida teenistuspüstolit ja kuni kolme salvetäit padruneid ning elektrišokirelva, gaasipihustit ja teleskoopnuia alaliselt tema elukohas, peab tagama nende säilimise ja ohutuse ümbrusele ning välistama neile kõrvalise isiku juurdepääsu. Määrusega ei nõuta enam teenistujalt teenistusrelvade hoidmist elukohas samade nõuete alusel nagu teenistuskohas. Lisaks eeltoodule muudetakse määruses tulirelva tagastamise toimingut. Tulirelva ja laskemoona tagastamisel kontrollib ametnik selleks vanglas ettenähtud kohas tulirelva ohutust, sealhulgas eraldab salve, kontrollib padrunipesa ja teeb kontroll-lasu kuulipüüdjasse. Kui praegu peab tulirelva tühjaks laadima laskemoona ja tulirelva vastu võtma õigustatud ametniku juuresolekul, siis määrusega luuakse paindlikkus ning antakse võimalus edaspidi teha ohutuskontroll ära ka muus kohas, nt lasketiirus kohapeal. Tulirelva vastu võttev ametnik peab endiselt tulirelva ja laskemoona vastu võttes kontrollima nende korrasolekut välise vaatluse teel ning vastavust väljastamise nimekirjale.

Määrusega nähakse ette relvaruumi, relvakappide ja muude hoiuruumide kontrollimise võimalus elektrooniliselt, kui selleks on täidetud vajalikud tingimused. Relvaruumi kontrolli võib teha relvur, korrapidaja, korrapidaja abi või direktori poolt määratud isik, kellel on teenistuses tulirelva kandmise õigus. Relvaruumi kontrolli peab tegema isik, kellel on selleks piisavalt teadmisi, st kui mõni korrapidaja või korrapidaja abi ei ole pädev kontrolli tegema, peab seda tegema relvur või muu direktori poolt määratud pädev isik. Relvakappe tuleb kontrollida iga päev vastavalt määruses sätestatud korrale. Kui viimase kontrolli on teinud selleks õigust omav isik ja relvaruumi või elektroonilist relvakappi ei ole pärast viimast kontrolli avatud ning see on tuvastatav ukse või kapi elektrooniliste seadmete abil, ei pea kappi füüsiliselt uuesti kontrollima. Selle eelduseks on elektroonilise tuvastuse võimekus. Määruses on mõeldud spetsiaalseid ukse või kapi jaoks loodud elektroonilisi seadmeid, mille andmed on tagantjärele kontrollitavad ning kontrolli tegevale isikule üheselt arusaadavad. Nimetatud muudatus aitab kokku hoida ametnike aega, kuna enam ei pea käima füüsiliselt relvaruume ja -kappe kontrollimas olukorras, kui elektrooniliselt on tehtud kindlaks, et relvaruumis või -kapis on kõik korras. Kui kontrollijale on teada, et isikustatud relvakapis hoiustatud relv on teenistuslikus kasutuses ja kapis hoiustatakse ainult ühte tulirelva, mille paiknemine kapis on elektrooniliselt tuvastatav, ei pea ta tegema füüsilist kontrolli olukorras, kus viimane kontroll on tehtud vastavalt määruses sätestatud korrale.

Kinnistatud tulirelva väljastamine vanglateenistuse ametnikule, kellele see ei ole kinnistatud, on edaspidi lubatud direktori loal või isiku poolt, kellel on määruse § 38¹⁵ lõikest 1 tulenevalt õigus teha relvaruumi kontrolli. Praeguse regulatsiooni kohaselt on otsustusõigus üksnes direktoril või teda asendaval ametnikul, kuid praktiliste vajaduste tõttu on põhjendatud laiendada loa andmise pädevust. Ühtlasi suurendatakse määrusega 20-lt 30-le tulirelvade arvu, mida võib hoida oma asukohas relvakapis või seifis. Kuna vanglatel on kasutuses elektroonilised relvakapid, mis võimaldavad relvi operatiivsemalt kätte saada, on arvu suurendamine vajalik ja mõistlik.

Eelnõu § 1 punktiga 13 tehakse normi selguse huvides muudatus, mille järel on sätestatud konkreetselt, et vangistusseaduse §-s 26 nimetatud isikuid ei otsita vanglasse sisenedes läbi, kui nad tulevad vanglasse oma ametiülesannete täitmisega seoses. Kui määruse § 31 lõikes 1 nimetatud isik ei sisene vanglasse ametiülesandeid täitma, kehtib tema suhtes tavapärane läbiotsimise kord.

Eelnõu § 1 punkt 14 on seotud 1. oktoobril jõustuva vangistusseaduse muudatusega, mille kohaselt ei tule vanglalt hoida vahistatut ööpäev läbi lukustatud kambri. Seetõttu ei ole põhjendatud vahistatu läbiotsimine iga kord, kui ta puutub kokku teise vahistatuga. Vahistatu tuleb läbi otsida juhul, kui ta viibib lukustatud kambri režiimil, st talle ei ole ette nähtud kambrit väljas viibimiseks vaba aega, ja ta puutub kokku teises kambri paikneva kinnipeetava või vahistatuga.

Eelnõu § 1 punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks sätted, mis määravad kindlaks läbiotsimise kava kinnitamise, koostamise ja tutvustamise korra. Läbiotsimise korraldus on praktikas muutunud, mistõttu on põhjendatud nende punktide kehtetuks tunnistamine, kuid vangla peab endiselt tagama, et läbiotsimine oleks korraldatud lähtudes määruses sätestatud kehtivatest nõuetest.

Eelnõu § 1 punkt 16. Kuna 1. juulil 2024 jõustuva vangistusseaduse kohaselt osutab vanglas tervishoiuteenust Sotsiaalministeerium koostöös Tervisekassaga ning vanglal puudub otse lepinguline suhe tervishoiutöötajatega, on põhjendatud selguse eesmärgil eemaldada lause sõnastusest sõna „vangla“.

Eelnõu § 2 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks säte, mis varasemalt reguleeris kõrgendatud põhipalga maksmist. Paragrahvi muudatus jäi ekslikult välja justiitsministri 22.06.2024 a. määrusest nr 17 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“, mille seletuskirjas¹ on toodud ka muutmise põhjendused.

Eelnõu § 3 punktidega 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 täpsustatakse vanglaväliste saatmistega seonduvat. Kuna alates 01.06.2024 ei avata enam vanglasse saabujale isiklikku toimikut, ei ole toimikut enam võimalik füüsiliselt teise vanglasse saata, mistõttu täpsustatakse sellega seonduvaid norme. Isiklike toimikuid saab saata edaspidi üksnes siis, kui toimik on varem juba avatud. Isikliku toimiku peale pandav õiend kinnitatakse edaspidi elektrooniliselt vangiregistris ning direktori allkirjastamiskohustus tunnistatakse kehtetuks. Kuna kõiki saatmisega seonduvaid toiminguid saab direktor suunata valitud ametnikule, ei ole õiendi allkirjastamine direktori tasandil edaspidi vajalik.

Määruse § 20 lg 1 sätestab dokumendid, mille alusel võetakse isik vanglasse vastu. Lõige ei sätesta arestialuse vanglasse vastuvõtmise kohustuslike dokumente. Sätet täiendatakse viitega vangistusseaduse § 85¹ lõikele 1, mis tagab, et üheks saadetava vanglasse vastuvõtmise dokumendiks on muu hulgas kohtulahendi koopia aresti mõistmise või määramise kohta. Samuti lisatakse määrusele uued lisad. Lisades on muudetud üksnes allkirjastamise pädevust ning tehtud keelelisi parandusi.

Eelnõu § 4 punktiga 1 viiakse regulatsioon vastavusse vangistusseadusega. Määruse § 2 punkti 1 muudetakse seoses 01.04.2024 jõustunud vangistusseaduse (227 SE²) muudatusega, mille kohaselt ei avata alates 1. juunist 2024 kinnipeatavale isiklikku toimikut. Seda seetõttu, et nüüdisaegses vanglasüsteemis puudub vajadus isikliku toimiku pidamise järele, kuna kõik vajalikud (sh kohtule edastatavad) andmed isiku kohta kantakse vangiregistrisse. Juhul, kui isiklik toimik on juba avatud, tuleneb VangS §-st 172⁹, et toimikut säilitatakse kolm aastat pärast karistusaja lõppemist või isiku surma. Isiklikud toimikud arhiveeritakse arhiiviseaduse § 13 alusel sätestatud korras. Selgitame, et isikliku toimiku pidamine on praktikas üksnes dubleeriv tegevus ning muudatuste jõustumisel järel minnakse üle digitaalsele andmete hoiustamise süsteemile. VangS §-s 76 jõustunud muudatusest tulenevalt nähakse täiendavalt ette, et vanglad edastavad kinnipeatava tingimisi ennetähtaegse vabastamise või karistusjärgse käitumiskontrolli määramise menetluses kohtule vajalikud andmed vastavalt kohtu nõudmisele, kes saab menetluseks vajalikku infot valida VangS § 5³ lõikes 1 nimetatud andmete hulgast.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrusel ei ole vahetut puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusega muudetakse vangla töökorraldust, st kaotatakse ära valvelehed, laiendatakse pädevusnorme ning muudetakse relvadega seonduvaid toiminguid efektiivsemaks. Samuti tehakse

¹ Justiitsministri 22.06.2024. a määrus nr 17 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“. Kättesaadav justiitsministeeriumi avalikust dokumendiregistrist <https://adr.rik.ee/jm/dokument/15528604>

² Vangistusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (vangistusseaduse kaasajastamine ja digilahenduste kasutusele võtmine) kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122032024001>

muudatusi seoses vangistusseaduse muudatustega, mille tulemusel ei avata kinnipeetavatele alates 1. juunist isiklikke toimikuid.

Sihtgrupp

1. Määrus avaldab mõju Tartu, Tallinna ja Viru vanglale ja nende teenistujatele.
2. Määrus võib avaldada mõju vanglat külastavale JKV § 20 lõikes 6 nimetatud isikule.
3. Määrus avaldab vähesel määral mõju vahistatutele.

a) Mõju vanglatele ja nende teenistujatele

Määrustes tehtavad muudatused mõjutavad eelkõige vanglaid. Kõik tehtavad muudatused aitavad kaasa vangla sujuvamale töökorraldusele ega too kaasa olulist kohanemisvajadust. Määrused mõjutavad küll kõiki teenistujaid, kes muudetavate sätetega seotuga kokku puutuvad, kuid ametnikud ei pea muudatuste tulemusena oma tegevust oluliselt muutma.

Valvelehe kehtetuks tunnistamisega lihtsustatakse vanglateenistujate tööd. Asjaajamine toimub edaspidi valdavalt elektrooniliselt ja on elektrooniliselt jälgitav. Valvelehtede kaotamisega seonduvad muudatused ei too kaasa uusi kohustusi, mistõttu saab pidada muudatust positiivseks. Pädevusnormide muutmine annab vangla direktorile võimaluse suunata teatud tegevuste korraldamine vanglateenistuse ametnikele, mis omakorda vähendab direktoril lasuvat halduskoormust ning üldist bürokraatiat. Tehnikavahendi loa üle otsustamise pädevuse täpsustamine ei avalda mõju isikutele, kes vastavat luba taotleavad, kuna pädevusnormid ei mõjuta otsust, kas isikule luba antakse või ei anta.

Ümberkorraldusi ei too endaga kaasa ka muudatus, mis võimaldab edaspidi liikuda määruses viidatud isikul ilma saatjata ka juhul, kui ta puutub sihtkohta liikudes kokku kinnipeetavaga. Nimetatud muudatus aitab vähendada ametnike töökoormust ning võimaldab suunata rohkem ressursi saatmistele, kus ametniku kohalolek on vajalik.

Relvadega seotud muudatused avaldavad samuti vanglatele pigem positiivset mõju, kuna võimaldavad teenistujatel olla oma tegevuses paindlikum. Kuna ametnikud peavad ka praegu veenduma tulirelva ohutuses ning hoidma seda elukohas tingimustes, mis välistaks kolmandate isikute juurdepääsu, ei too muudatused kaasa vajadust lisategevusteks ega lisaülesandeid. Olukord, kus ametnikul on võimalus paigutada tulirelv saatmise ajal autolüüsis asuvasse relvakappi, avaldab eelduslikult positiivset mõju, kuna lihtsustab saatmise toimingut ning muudab selle ametnikele mugavamaks. Ametnike aega aitab kokku hoida ka võimalus teha relvaruumi ja -kapi kontroll elektrooniliselt, kui selleks ettenähtud eeldused on täidetud. Kui varem tuli füüsiline kontroll teha ka olukorras, kui ükski isik ei olnud eelmisest kontrollist alates relvaruumi sisenenud ega relvakappi avanud, siis edaspidi saavad vanglad teha toiminguid efektiivsemalt ja ressursisäästlikumalt.

Määruses „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ tehtavad muudatused mõjutavad samuti üksnes vangla töökorraldust ega too ametnikele kaasa lisakohustusi ega vajadust muutustega kohaneda. Isiklikke toimikuid saadetakse teise vanglasse ka edaspidi tavapärasel viisil, kui need on kinnipeetava kohta avatud, ning selle peale paigutatava õiendi allkirjastamise asemel kinnitatakse see vangiregistris. Õiendi allkirjastamise kohustuslikkuse kaotamine võimaldab ametnikel oma töökohustusi täita sujuvamalt, kuna edaspidi ei ole vaja teha lisatoiminguid direktori allkirja saamiseks. Ebasoovitava mõju kaasnemist ei ole ette näha.

Määruses „Kinnipeetava tingimisi enne tähtaega vabastamise materjalide ettevalmistamise kord“ tehtav muudatus, mille järgi on edaspidi õigus saata kohtule andmed kohtu nõudmisel VangS § 5³ sätestatud loetelust, avaldab vanglale pigem positiivset mõju. Vanglal on andmed digitaalsed ning enam ei pea tegelema füüsiliste toimikute edastamisega kohtule.

Lähtudes mõju olulisuse kriteeriumitest, on muudatuste mõju vanglatele kokkuvõttes ebaoluline.

b) Mõju vanglat külastavale JKV § 20 lõikes 6 nimetatud isikule

Eelnõu punkt 6 avaldab mõju JKV § 20 lõikes 6 viidatud isikutele, kes soovivad edaspidi liikuda vanglas ilma saatjata ka olukorras, kui võivad kokku puutuda kinnipeetavaga. Kuna muudatuse adressaatideks on valdavalt isikud, kes võivad tööülesandeid täites külastada vanglat pigem sagedasti, ei ole neile saatja määramine, sh kinnipeetavaga kokkupuute korral, alati otstarbekas. Mõjutatud sihtrühma suurus, ulatus ja avaldumise sagedus on väike, kuna võrreldes vanglat iga päev külastavate isikute arvuga on mõjutatud isikute osakaal väga väike. Samuti ei avalda nimetatud muudatus mõju alati, kuna külastajad ei pruugi sihtkohta liikumisel kokku puutuda kinnipeetavaga ega avaldada soovi ilma saatjata liikuda. Külastajatele avaldab määruse muudatus eelduslikult positiivset mõju, kuna laieneb võimalus liikuda ilma pideva saatmiseta, mis omakorda võib aidata optimeerida ajakasutust. Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike, kuna isikule, kes soovib iseseisvalt liikuda, tehakse enne alati vajalik instruktaaz.

Lähtudes mõju olulisuse kriteeriumitest, on muudatuste mõju kokkuvõttes JKV § 20 lõikes 6 viidatud isikule ebaoluline.

c) Mõju vahistatutele

Vahistatutele avaldab mõju määruse punkt, mis ei kohusta enam vahistatut läbi otsima olukorras, kui ta puutub kokku teises kambris paikneva kinnipeetavaga. Kuni 30. septembrini viibivad kõik vahistatud vanglates lukustatud kambri režiimil, mistõttu hakkab määrus vahistatutele mõju avaldama alates 1. oktoobrist. Kuna vahistatud veedavad sellest ajast alates aega ka eluosakonnas, puutuvad nad kokku kaaskinnipeetavatega, mistõttu oleks läbiotsimise kohustus ebamõistlik. Määruse muudatus avaldab mõju üksnes nendele kinnipeetavatele, kes ei viibi lukustatud kambri režiimil. Muudatus avaldab vahistatutele eelduslikult positiivset mõju ning ei too kaasa olukorda, kus vahistatud peaksid oma käitumist muutma või vajaksid uue korraldusega harjumiseks lisa-aega.

Kokkuvõttes on määruse muudatuse mõju vahistatutele ebaoluline.

Eelnõu paragrahvi 2 mõjud on kirjeldatud justiitsministri 22.06.2024. a määruse nr 17 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“ seletuskirjas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seotud kulusid ei ole ning eeldatavad tulud puuduvad.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, kuna ei nõua täiendavaid tegevusi ega rakendamiseks üleminekuaega.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu ei esitata eelnõude infosüsteemi (EIS) kooskõlastamiseks, kuna määrukses kavandatud muudatused puudutavad vaid vanglateenistust ega mõjuta teisi asutusi. Vanglat on määruste muudatustest teadlikud.